

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بررسی مقدماتی مبانی اجتماعی

شورش‌های بابیه در ایران

طی سال‌های (۵۳-۱۸۴۸ م. / ۶۹-۱۲۶۴ هـ. ق)

تألیف و تدوین

دکتر سینا فروزش

(عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه آزاد اسلامی -

واحد علوم و تحقیقات تهران)

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۴

سروش، سینا، ۱۳۵۴ -	سرشناسه
بررسی مقدماتی مبانی اجتماعی شورش‌های بایه در ایران طی سال‌های (۵۳-۱۸۴۸.م/ ۶۹-۱۲۶۴ه.ق)	عنوان و نام پدیدآور
تالیف و تدوین: سینا فروش	
تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۲	مشخصات نشر
۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۵۲۱-۱	مشخصات ظاهری
۶۸۱۶	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
بایگ‌گیری تاریخ	موضوع
بایه - ایران	موضوع
ایران - تاریخ - فاجایان، ۱۱۹۳-۱۳۴۴ق - جنبش‌ها و قیام‌ها	موضوع
سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی	شابک الزوده
۱۳۹۲ ب. ۴/۰۴ ب. ۲۲۴	رده‌بندی کنکره
۲۹۷:۵۶۴	رده‌بندی دی‌یو‌بی
۳۳۴۹۱-۶	شماره کتابخانه ملی

بررسی مقدماتی مبانی اجتماعی شورش‌های بایه در ایران طی سال‌های (۵۳-۱۸۴۸.م/ ۶۹-۱۲۶۴ه.ق)

تالیف و تدوین: سینا فروش
ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۵۲۱-۱

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان فخر رازی - خیابان شهیدی ژاندارمری - پلاک ۷۲
تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۸

مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین قسطنطنیه و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران - تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۵
پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir - پست الکترونیکی: info@isba.ir - فروشگاه اینترنتی: www.idbook.ir

تقدیم به ساحت مقدس پیامبر رحمت، معرفت و عقلانیت: حضرت محمد بن عبدالله (ص)
پیامبری که بر جهل و نادانی مردم می‌گریست و از روش نرم که محکم و دلبه‌پذیر است، نه روش سخت که
پوشالی و سست است، بهره می‌جست تا مردم را به انسان بودن و مکارم اخلاق دعوت کند.

مقدمه

«جنگ هشتاد و دو ملت، همه را عذر بنه/ چون ندیدند حقیقت، ره افسانه زدند»
یکی از وقایع عصر محمدشاه و ناصرالدین شاه قاجار، ظهور و تداوم جریان
بایی‌گری است. پدیده‌های که محصول شرایط ناپسامان سیاسی، اقتصادی،
اجتماعی و فرهنگی ایران عصر قاجار بود. تفسیرهای نادرست و برداشت‌های
غلط جریان‌های فکری اسلامی و ایرانی، مبانی اندیشه‌ای آن را شکل داد، اوضاع
و شرایط نامطلوب «ممالک محروسه ایران» زمینه ساز ظهور و زایش آن شد و
جهل مردم در کنار دست‌های پنهان و بیدای استعمارگران و دشمنان دین و
میهن نیز عامل تداوم آن گشت. جریانی که اگرچه با داعیه اصلاح و برون رفت
جامعه از آن همه آشفتگی‌ها ظهور کرد اما خود، در ادامه، تبدیل به جریانی
جزم و خشن شد؛ جریانی که نه تنها راهگشا نبود بلکه مانعی در حل مسائل
موجود شد و بر التهابات و بحران‌های ایران عصر قاجاریان افزود.

نوشته حاضر به «مبانی و خاستگاه اجتماعی شورش‌های باییه در ایران طی
سال‌های (۵۳-۱۸۴۸ م. / ۶۹-۱۲۶۴ هـ ق)» می‌پردازد. شورش‌هایی که در زمان
ناصرالدین شاه قاجار بخش‌هایی از ممالک محروسه ایران را در بر گرفت و
سرانجام به ترور نافرجام پادشاه قاجارها انجامید. عموم تروریست‌های بایی
دستگیر و به فجیع‌ترین وضع مجازات شدند و تعدادی نیز با وساطت برخی از
دولتمردان، از جمله آقاخان نوری (صدر اعظم)، جان به سلامت بردند و به
امپراتوری عثمانی تبعید شدند. از این مرحله بود که استعمارگران روس و

انگلیس و بعدها آمریکا و صهیونیست‌ها به رهبری اسرائیل بقایای این جریان را به ابزاری برای رسیدن به اهداف شوم و پلید خود مبدل ساختند.

بی‌گمان در این نوشته، کاستی‌ها، خطاها و سهو و نسیان‌های فراوانی وجود دارد که نویسنده بر آن‌ها وقوف ندارد. با تمام تواضع درس خواهیم آموخت از همه خوانندگانی که مرا در راه فهم کاستی‌ها و خطاها یاری رسانند. در اینجا شایسته است که از توصیه‌ها و زحمات استادان عزیزم جناب آقایان دکتر سهراب یزدانی، دکتر محمدعلی اکبری، دکتر عطاءالله حسینی و دکتر علی اصغر مصدق رشتی صادقانه تشکر کرده و سلامتی و تندرستی شان را از خداوند متعال ارزو کنم.

در پایان بر خود وظیفه می‌دانم که از لطف و مساعدت رئیس محترم سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، جناب آقای دکتر محمد سلگی، و همکاران ایشان به ویژه جناب آقای هامون شریفی و سرکار خانم شیما امامی که در به سرانجام رسیدن این اثر ناچیز سهم عمده‌ای داشته‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی کنم.

سینا فروزش - تهران ۱۳۹۲

Dr.forouzeshsina@gmail.com

فهرست

عنوان	صفحه
ترکیب و خاستگاه اجتماعی شورشیان بابی در مازندران (۱۲۶۵-۱۲۶۶ هـ.ق)	۷
حکیده	۷
مقدمه	۸
خاستگاه و ترکیب اجتماعی جریان بابی گری	۹
خاستگاه اجتماعی بابی‌های شرکت کننده در شورش مازندران	۱۷
نتیجه گیری	۲۸
کتابنامه	۲۹
بررسی مقدماتی مبانی اجتماعی شورش‌های بابیه در ایران طی سال‌های (۱۸۴۸-۵۳ م. / ۱۲۶۴-۶۹ هـ.ق)	۳۳
۱ - مقدمه	۳۳
شورش‌های بابیه	۳۹
II. شورش شیخ طبرسی: ۱۸۴۹-۱۸۴۸ م.	۴۰
III. شورش‌های نیریز در سال‌های ۱۸۵۰ و ۱۸۵۳ م.	۴۹
IV. شورش زنجان: ۱۸۵۱-۱۸۵۰ م.	۵۴
V. وقایع تهران در سال‌های ۱۸۵۰ و ۱۸۵۲ م.	۵۷
VI. نتیجه‌گیری	۶۱
Bibliography	۷۵